

Det fastställda trädskyddsområdet kan just fastställas genom vakuumschakt där rötternas faktiska utbredning kartläggs. Foto: Gustav Näslander

Efterlängttad standard på plats

Efter flera års arbete har äntligen Sveriges första SIS-standard för skydd av träd vid byggnation släppts. Den ger en tydlig struktur för att säkerställa träds överlevnad och funktion i urbana miljöer, där träd ofta hotas av markexploatering och förändrade markförhållanden.

Detta är resultatet av många års medvetet arbete där den svenska trädvårdsbranschen de senaste 13 åren arbetat hårt för att ta fram standarder inom områden som har stor påverkan på både branschen och de träd som vi antingen förvaltar eller på olika sätt arbetar med.

BEHOVET AV STANDARDER

Detta har resulterat i följande standarder:

- *Standard för trädinventering i urban miljö*, version 1 (2012), version 2 (2015) och version 3 (2022).
- *Standard för skyddande av träd vid byggnation*, version 1 (2015) och version 2 (2018).
- *SIS Trädvård – Termer och definitioner*, version 1 (2014), version 2 (2020) och version 3 (2025).
- *SIS Trädvård – Processer och metoder för beskärning av träd*, version 1 (2020). ►

TRÄDAKTUELLT

Johan Östberg är landskapsingenjör och docent på Trädkontoret.

➔ Standarder påverkar stora delar av vår bransch, från vilka termer vi använder när vi gör beställningar av trädvårdsåtgärder, till insamling av parametrar vid trädinventeringar och vilken typ av åtgärd som anses förenligt med branschpraxis.

ibland kan rötternas utbredning kartläggas relativt enkelt, såsom här där en rät rotmassa återfanns direkt under betongplattorna. Foto: Gustav Nässlander

Genom att frågor kring trädens bevarande tas med i samtliga delar av byggprocessen...

Behovet av standarder vid skydd av träd vid byggnation är något som vi inom branschen länge vetat om. Som framkommer av listan ovan har det sedan 2015 funnits en standard för just skydd av träd vid byggnation, vilken lanserades av SLU. Denna standard uppdaterades 2018, men trots att standarden både funnits länge och uppdaterats har den inte fått det genomslag som behövs för att påverka hur träd hanteras i olika processer.

DEN NYA STANDARDEN

Med denna bakgrund togs därför 2022 initiativet till Sveriges första SIS-standard för skydd av träd vid byggnation. Genom att gå via SIS var förhoppningen att få en bredare acceptans för standarden, samtidigt som många av de brister som funnits i den gamla SLU-standardens kunde åtgärdas.

Under våren 2025 släpptes äntligen den nya standarden *SS 990002:2025 Trädvård – Arbete vid träd – Skydd av träd vid planering och utförande*, ofta kallad standard för skydd av träd vid byggnation, även om SIS-standardens inbegriper mycket mer än bara åtgärder vid själva byggnationen.

Många gånger fokuseras nämligen skyddet av träd på de åtgärder som görs under själva byggskedet eller när grävningar ska genomföras, men för att verkligen skydda träd krävs att planeringen och åtgärderna genomförs långt tidigare. Namnet *Skydd av träd vid planering och utförande* speglar därför betydligt bättre behovet av ett mer holistiskt synsätt och därmed standardens mer omfattande innehåll.

FYRA SKEDEN

Standarden inkluderar därför följande fyra skeden, vilka alla behöver inkluderas för att träd verkligen ska skyddas vid olika typer av åtgärder:

- **Planering** – omfattar bland annat trädinventering där trädbeståndets artsammansättning, kondition, värden och juridiska skydd dokumenteras. Syftet är att tidigt integrera trädens förutsättningar i övriga planeringsprocesser.
- **Projektering** – innebär att trädskyddsområden klassificeras som ”uppskattade” eller ”fastställda”, utifrån fältbedömningar och eventuell teknisk dokumentation som rotkartering. Trädskyddsplaner upprättas där skyddsområden, arbetsmetoder och tekniska åtgärder tydligt beskrivs och ofta visualiseras i bygghandlingar.
- **Genomförande** – omfattar praktisk tillämpning av skyddsåtgärder på byggarbetsplatsen. Det ställs krav på tydlig avgränsning av trädskyddsområden med barriärer, användning av skonsamma arbetsmetoder, exempelvis vakuumschakt, samt val av tekniska lösningar som minimerar markpåverkan.
- **Efterarbete** – innebär uppföljande skötsel, ofta genom flerårig tillsyn och underhåll enligt framtagna skötselplan. Eventuella skador eller brister som uppstått under byggskedet dokumenteras och hanteras. Vitesreglering kan bli aktuellt om trädskyddsplanen inte följs.

Genom dessa olika skeden blir det tydligt att skyddet av träd börjar betydligt tidigare än när själva grävningen eller byggnationen startar, vilket därmed betyder att beslut om exempelvis vilka träd som ska sparas måste göras tidigt i skedet.

PRINCIPER OCH FÖRTYDLIGANDEN

För att SS 990002:2024 ska bli ett användbart och rättssäkert verktyg i praktiken, krävs mer än att enbart hänvisa till dokumentet. Standarden utgör ett stöd

för beslutsfattande, men ersätter inte det professionella omdömet, den projekt-specifika planeringen eller behovet av att klargöra roller och ansvar. Nedan listas några centrala principer och förtydliganden som är avgörande för en korrekt tillämpning:

- Det är inte tillräckligt att hänvisa till standarden – användaren måste även fatta projektanpassade beslut om ansvarsfördelning, val av tekniska lösningar och definition av bevarandevärden.
- Trädskydd är en process som löper genom flera skeden av samhällsbyggandet – från översiktsplanering till genomförande – varför trädskyddsaspekter bör integreras i varje relevant beslutsmoment och att undvika kommunikationsbarriärer, stuprörsorganisationer.
- Användningen av standarden förutsätter fackkunskap – den kan inte ersätta sakkunnig kompetens eller behovet av att tolka och anpassa rekommendationerna till det specifika projektets förutsättningar.

BEGREPP OCH VIKTIGA TERMER

Standarden innehåller flera begrepp som är centrala för dess tillämpning. En tydlig förståelse av dessa är avgörande för att kunna använda standarden konsekvent och ändamålsenligt i olika skeden av planering, projektering, byggande och förvaltning. Nedan förklaras de mest centrala termerna:

- **Uppskattat trädskyddsområde** – indikativ skyddszon, definieras som trädets kronutbredning plus fyra meter i varje riktning. Används i tidiga planeringsskeden som utgångspunkt för vidare analys.
- **Trädsakkunnig** – funktion som enligt standarden ska delta i nyckelmoment såsom avgränsning av skyddszoner, rotbeskärning och skadebedömning.

...kan träd skyddas genom hela processen.
Foto: Gustav Nässlander

En viktig del i processen är att ta fram tydliga ritningar och kartmaterial, genom ritningarna går det att kommunicera planerna på det sätt som är brukligt vid byggprocesser. Foto: Gustav Nässlander

Kräver dokumenterad kompetens och ansvarar för professionell bedömning och kontinuerlig dokumentation.

- **Fastställt trädskyddsområde** – avgränsat område som definieras efter platsbesök av trädskakunnig, eventuellt kompletterat med rotkartering. Området delas in i två klasser:
 - **Klass A:** utgör det mest känsliga området, där intrång inte får ske. Kräver tydligt markerade barriärer och innebär total restriktion för markarbete, belastning och tillträde.
 - **Klass B:** möjliggör fortsatt användning av befintliga funktioner – exempelvis gångväg eller parkering – under förutsättning att ingen ytterligare påverkan sker. Inga nya belastningar, schaktningsarbeten eller förändrade markförhållanden tillåts. Klass B infördes som en praktisk lösning för att undvika att existerande användning automatiskt stoppas när området hamnar inom det fastställda trädskyddsområdet.

AVSLUTNING

SS 990002:2024 är mer än en teknisk vägledning – den är ett verktyg för att professionalisera och synliggöra trädens roll i samhällsbyggandet. Genom att standarden nu är en officiell SIS-standard ökar möjligheten till bredare tillämpning och större genomslag. Det ställer samtidigt krav på oss som yrkesverksamma att tolka, tillämpa och utveckla innehållet med omdöme, kompetens och långsiktighet.

Genom att arbeta med standarder stärker vi inte bara vår gemensamma branschpraxis, utan skapar också bättre förutsättningar för de träd vi ansvarar för – idag och för framtida generationer. •

Processkarta

Processkarta där de olika delarna i processen markerats med olika färger:

